

Fakultet političkih nauka - Univerzitet u Sarajevu

Odsjek komunikologija

Akadska godina 2020/2021,

II ciklus studija, drugi semestar

Predmet: Medijska kultura

Predmetni nastavnik: Prof. dr. Fahira Fejzić-Čengić

Esej

Gluho glamočko kolo

Jasna Kolovrat

br. indeksa 1068/2K

Travnik, svibanj 2021.godine

SAŽETAK: Kulturni život Bosne i Hercegovine ogleda se u bogatoj tradiciji koja seže daleko u prošlost, što potvrđuju ne samo brojni muzikolozi, kulturolozi i ostali istraživači, već i bogata povijesna građa o kojoj, nažalost, više skrbe internacionalne institucije za očuvanje pisanog i praktičnog traga jako bogate materijalne i nematerijalne baštine Bosne i Hercegovine.

U fokusu ovog rada će biti Gluho glamočko kolo koje je dva puta proglašeno najboljim u Europi, 1982. godine „UNESCO“ ga je uvrstio u svjetsku kulturnu baštinu, a promatrat ćemo ga kao dio bogate nematerijalne baštine Bosne i Hercegovine, njegovu manifestaciju u različitim područjima na tlu bivše zajedničke države, zrcaljenju kroz trenutnu medijsku kulturu, kao i kroz traženje mogućnosti za očuvanje Gluhog glamočkog kola putem modernih tehnologija, kako bi taj segment naše bogate kulturne baštine otrgnuli od zaborava.

Ključne riječi: Gluho glamočko kolo, kulturna baština, medijska kultura, promoviranje, moderna tehnologija,

SUMMARY: The cultural life of Bosnia and Herzegovina is reflected in a rich tradition that goes way back in time, which is confirmed not only by numerous musicologists, culturologists and other researchers, but also by rich historical material which, unfortunately, is more cared for by international institutions in preserving the written and practical trace of Bosnia and Herzegovina's rich material and intangible heritage.

The focus of this paper will be the Gluho glamočko kolo, a dance that has been declared the best in Europe twice, since 1982 "UNESCO" it's been included it in the world cultural heritage, and it will be observed as part of the rich intangible heritage of Bosnia and Herzegovina, it's manifestations in various areas of our former common state, its reflection through the current media culture, as well through search of the opportunities to preserve the Gluho glamočko kolo through modern technologies, in order to conserve this segment of our rich cultural heritage from oblivion.

Keywords: Gluho glamočko kolo, cultural heritage, media culture, promotion, modern technology,

Tabela sadržaja

UVOD.....	1
<i>Gluho glamočko kolo - povijest i obilježja .....</i>	1
<i>Nošnja.....</i>	2
<i>Inačice Gluhog glamočkog kola na području bivše zajedničke države .....</i>	3
<i>Gluho glamočko kolo gledano kroz medijsku kulturu .....</i>	4
<i>Suvremene medijske platforme i tehnologije kao pomoć u zaštiti i očuvanju nematerijalne kulturne baštine.....</i>	5
<i>Podcast.....</i>	6
<i>Web-stranica.....</i>	6
<i>Aplikacije .....</i>	6
<i>Očuvanje Gluhog glamočkog kola kroz edukaciju .....</i>	7
ZAKLJUČAK.....	8

UVOD

Pod pojmom baštine obično podrazumijevamo „naslijeđe koje preci ostavljaju potomcima¹“ iz čega proizlazi da baštinu moramo shvaćati kao jedan od konstrukta kulture. Marasović definira kulturnu baštinu kao „široki pojam naslijeđenih kulturnih dobara, a odnosi se na dostignuća što su nam preci ostavili u jeziku i književnosti, graditeljstvu i likovnoj umjetnosti, uključujući i narodnu umjetnost, u glazbi, kazalištu, filmu, znanosti i u drugim područjima koji zajedno čine ukupnost kulture²“. Usko povezivanje baštine s kulturom upućuje na iznimnu važnost koju ona ima u ljudskom životu, a tako i njegovom identitetu. Identitet smatramo jezgrom baštine i utemeljenim sustavom vrijednosti u kojem se prepoznaje naša osobitost spram drugih kultura i nacija. U europskim okvirima, ulaganje u prezervaciju kulturne baštine ne razlikuje se od drugih investicijskih procesa, budući da vrijednost u obliku očuvanja kulturnog identiteta ne predstavlja tek puki trošak. Kulturna baština je neobnovljiv i ograničen resurs koji zahtijeva očuvanje, skrb, vrednovanje i korištenje prema načelu održivosti.

Gluho glamočko kolo - povijest i obilježja

Jedno od tih nematerijalnih blaga i ujedno mali fragment našeg kulturnog identiteta, zaštićenog od strane UNESCO-a, je i Gluho glamočko kolo koje čuva mikrosvijet tog dijela Bosne i Hercegovine. Prvobitno, tijekom vladavine Otomanskog Carstva, bilo je izraz bunta prema okupatoru, budući su tadašnji osvajači stavljali namete na glazbu, pjevanje i zabavu općenito, da bi u kasnijim periodima imalo i važnu društvenu ulogu, budući su se u kolu mladi sastajali, upoznavali, sklapali prijateljstva, odmjeravali su se suparnici, izražavale simpatije, nastajale su ženidbene ponude. Po kolu se znalo koja je djevojka udavača, a koja nije (udavača se hvatala u kolo), gledao se izgled djevojaka, koliko je koja snažna i koliko može izdržati plešući, te koliko bogat nakit nosi. Držalo se da ona koja bi napustila kolo prije kraja nije dovoljno izdržljiva niti zdrava, a momci su najradije uzimali za žene one djevojke koje su u kolu ostajale do kraja. Djevojka koja bi izdržala do kraja kola imala je status današnje miss svijeta na prostoru Glamoča, jer se pokazala i dokazala da je sposobna za teške fizičke poslove koji je očekuju u životu. Nije se brinula da neće imati priliku da se uda, već

---

¹ Marasović, T., Kulturna baština, sv. I, Split, 2001., str. 9. Usp. također Forrest, C. J. S, International Law and the Protection of Cultural Heritage, London, 2010., str. 1. et seq

² Marasović, loc. cit

naprotiv, da bira. Te djevojke su dobivale neku titulu superiornih djevojaka koje za svog budućeg muža nisu trebale uraditi više ništa da ga nađu.

Prosječni gledatelj bi pomislio da je ta igra jednostavna jer nema glazbenu pratnju, međutim, gledajući plesače shvatit će da je najteže dati ritam i održavati ga tijekom koreografije, oslanjajući se samo na osobni sluh i sluh vezan isključivo za korake, točnije buku koraka. Dodatni ritam tu stvara ženski, često teški, nakit ili dukati. Na komandu, pokreti i koraci igrača se mijenjaju, a samim tim i zvukovi. U isto vrijeme Glamočko gluho kolo zrači muškom snagom i djevojačkom nježnošću. Kolovođa nije mogao biti svatko, obično je to bio najjači ili najljepši momak u grupi. U jednom dijelu taj isti momak klekne dok djevojku drži za ruku pokazujući time poštovanje prema svojoj, često, budućoj ženi. Glamočko kolo nema koreografije, ima figure koje se izvode i koje se prenose sa koljena na koljeno. Danas, kada se igra u slobodi, ne mora se više obraćati pažnja na jačinu zvuka tijekom igranja, a nerijetko se čuje i podvriskivanje. Tradicija izvođenja Gluhog glamočkog kola, u obilku kakvom ga danas poznajemo, stara je između 100 i 120 godina. Gluho glamočko kolo je nešto što se sačuvalo u nekakvom originalu bez vanjskih utjecaja, a sve zahvaljujući tome što je Glamoč lociran tu gdje jeste, ili kako je Evlija Čelebija za Glamoč davno napisao: „Mjesto u kutu, nikom na putu“. Puno tog etno materijala je sačuvano u raznim verzijama samo zato što je Glamoč kada nije bilo ovo vrijeme, kada je komunikacija između krajeva i ljudi bila otežana, bio toliko izoliran pa je mnogo toga ostalo pošteđeno. Gluho glamočko kolo je i svojom nošnjom proslavilo kraj u kojem je nastalo.

Nošnja³

Kompletna nošnja je produkt ljudskih ruku. Materijali su vuneni, laneni, čohani, od valjanog sukna, a sve je tkano, od čarapa, košulja, pregača, zbuna, do jeleka i svi materijali su s tog prostora. Opanci oputaši izrađeni su u gornjem dijelu od tankih traka kože. Tu je naravno i nakit od kojeg je najtipičniji gendar, ogrlica od srebrnog novca koja je pokrivala samo prsa ili čak cijeli prednji dio tijela. Ženska je obuća, kao i muška, višeslojna i sačinjavanju je čarape, priglavlci i opanci. Kod muških kao nakit služe široki pojasevi ispod ječermi (tur. geçürme – prsluk; jelek) tako da je nakit zapravo ne samo ukras već je on i instrument. Nakit ima i veliku težinu pa je zamarao djevojke koliko i sama igra.

---

³ Narodne nošnje u Bosni i Hercegovini; (Zorislava, 1963, str.11)

Inačice Gluhog glamočkog kola na području bivše zajedničke države

Kako je dosta područja na tlu bivše zajedničke države bilo pod Osmanskom vlašću, Gluho glamočko kolo se igralo i u drugim mjestima dinarskog kraja, ali pod različitim imenima uz neke izmjene i prilagodbe u okvirima kulture i običaja tih podneblja pa tako imamo brojne inačice gluhog kola i sve se i dan danas njeguju i u praksi.

- Na Kordunu, koji danas pripada Republici Hrvatskoj, se ono zove Đikac⁴. Spada u takozvana gluha ili nijema narodna kola jer se izvodi bez instrumentalne i vokalne pratnje. Tijekom igranja samo se čuje komanda kolovođe, zveckanje toka na čermama momaka, đerdana na prsima djevojaka i veoma naglašeni udarci stopala igrača. Naziv Đikac je izveden iz riječi "đikati", "đisati" ili "đipnuti", što znači skočiti, skakati, visoko sa poskocima igrati, jer je to karakteristično kod ovog kola.
- U predjelu Sjevernodalmatinske zagore, u području Bukovice i Ravnih kotara, ono se zove Bukovačko kolo⁵. Ova inačica gluhog kola ima uvod, šetnju u kojoj su zastupljeni šetajući koraci, koji služe kao priprema plesača za brži tempo. Kad se plesači umore, smiruju kolo, plešu blažim koracima, postupno dok ne stanu. Zatim se zapjeva nekoliko pjesama, a u datom trenutku kolo se prekida, jedan par se izdvaja i istim korakom pleše, samo u suprotnom smjeru od ostalih plesača. Plesač po dogovoru plesačicu visoko diže, a ona se njemu slobodnom rukom osloni na rame, kako bi se što više odbacila od zemlje. Obično se to izvodi kada je kolo otvoreno prema gledateljima. Nakon toga odlaze u kolo i plešu da bi ih zamijenio drugi par. Umjetnička vrijednost „bukovačkog kola“ vrlo je vrijedna i korisna, gdje god se predstavili, ističu folkloristi, rado su viđeno kolo koje zahvaljujući društvu koje ga izvodi čuvaju tradiciju i umjetničku kulturnu baštinu od zaborava.
- Ličko nijemo kolo⁶ sastavni je dio onoga što stanovnici Dalmatinske Zagore, koja se sjevernom granicom poklapa sa državnom granicom prema Bosni i Hercegovini, nazivaju dernekom, to jest, pučkom proslavom u čast svetaca zaštitnika pojedinih mjesta. To je osnovni lički ples, a naziva ga se još i **mutavo kolo**, **gluvo kolo**, **šuplje kolo**, **zapovijedno kolo**, ... Prožeto je elementima u kojima do izražaja dolazi

---

⁴ Đikac, (Pavlica, 2010)

⁵ Bukovačko kolo puno života i pokreta, (D, 2015)

⁶ Nova akropola, Kulture i civilizacije; Hrvatska baština; Ličko kolo – ples bez glazbe (Bernik)

izdržljivost plesača, ali i plesačica, koji su plešući pokazivali svoju snagu i spremnost za ženidbu i udaju. Ples je bio način pokazivanja i dokazivanja vitalnosti i snage. Negdje su se kola plesala satima, zavidnim tempom; djevojka je time dokazivala da će moći rađati djecu i raditi u kući i polju, a mladići su visokim skokovima dokazivali svoju muževnost. Ličko se kolo pleše u smjeru kretanja kazaljke na satu; u davnim danima kolo je teklo kao voda – mirno, bez skakanja, noge su se ili povlačile po zemlji ili se išlo s noge na nogu.

Gluho glamočko kolo gledano kroz medijsku kulturu

Bosna i Hercegovina je potpisnica brojnih međunarodnih konvencija o zaštiti kulturne baštine, no nažalost, one su iz svega priloženog samo mrtvo slovo na papiru. Kako bi zaštitili i unaprijedili obrazovanje u suvremenom društvu, kao i društvo u cijelosti, moramo istaći ulogu medija koja se ogleda posebno u odgovornosti za kulturu i kulturne vrednote, pri čemu se možemo osvrnuti na Platovnovu izreku: „Kakva glazba (kultura), takva i država“. Kultura koja se promatra kroz kulturu običaja, kulturu baštine, kao i kulturu plesa i novih umjetnosti, ponašanja, stanovanja i življenja, nailazi na snažnu i potrebnu odgovornost medija. Kultura u današnjim medijima svedena je na marginalnu pojavu, rubriku koja je ustuknula pred navalom praćenja života „celebrityja“, no zainteresiranost i uključenost medija u oživljavanje kulturne baštine naših krajeva dovela bi do zainteresiranosti za narodne plesove prvenstveno kod građana Bosne i Hercegovine. Iako su mediji važno sredstvo oblikovanja osobnog i društvenog kulturnog identiteta, budući su i ozbiljni proizvođači kulturnih dobara, nažalost, isti medijske sadržaje vrednuju prvenstveno prema tržišnim i komercijalnim zakonima, odnosno traže one tiražne elemente koji su specifični za izvještavanje o komercijalnoj kulturi, što dovodi do daljnjeg osipanja naših kulturnih bogatstava, čime se naš kulturni identitet utapa u sivilo globalnih trendova. Stoga, svakako valja raditi na tome da, kada je riječ o odgovornosti medija prema kulturnim vrednotama, mediji zaista budu odgovorni i svjesni u predstavljanju i očuvanju nematerijalne kulture, kao i u poticanju pojedinca da u našoj kulturnoj baštini pronađe sebe.

Budući da je televizija još uvijek najrasprostranjeniji medij preko kojeg primamo informacije, shemu kojom bi potaknuli oživljavanje kulturne baštine obogatili bi interaktivnim sadržajima u emisijama kao što je svojevremeno bila emisija BH Pjesmarica⁷.

„BH Pjesmarica je emisija posvećena očuvanju tradicionalne bh. muzičke baštine. U svakoj emisiji u fokusu jedan od bh. gradova čiji se običaji, životne priče ljudi i glazbeno naslijeđe prezentiraju. Ovako zamišljena i koncipirana emisija ostaje u arhivu kao program koji se može reprizirati i koji predstavlja sikovni i zvučni zapis bosansko-hercegovačke etnografije“. (Radio televizija BiH, 2013)

U novi koncept Pjesmarice uključili bi popularne glumce, pjevače (npr. Božo Vrećo, Amira Medunjanin, Divanhana), humoriste, čime bi privukli i mlađu, sve zahtjevniju, populaciju gledatelja. Još jedan od načina oživljavanja kulturne baštine su i tematski kvizovi, ovaj puta u vidu zabavnih emisija za djecu kakva je svojevremeno bila „Muzički tobogan“, a bila bi namijenjena edukaciji mlađih naraštaja. Oživljavanje kulturne baštine možemo potaknuti i putem trendsettera kako je to svojevremeno radila Aleksandra Nina Knežević⁸ svojim projektom oživljavanja bosančice.

"Meni je bilo interesantno da sve što je starina i kulturno naslijeđe, sada, kroz digitalne medije može drugačije da se predstavi novim generacijama i da će ih približiti i educirati". (U kontru sa Draganom Markovinom, 2020)

Navedene programske sadržaje bi prilagodili novim platformama i tehnologijama informiranja kako bi zainteresirali i one gledatelje kojima je televizija prevazđeni medij.

Suvremene medijske platforme i tehnologije kao pomoć u zaštiti i očuvanju nematerijalne kulturne baštine

Kako bi očuvali kulturno naslijeđe naših krajeva u sve zahtjevnijem medijskom i informacijskom okruženju, kao i otežanim uvjetima održavanja kulturno umjetničkih priredbi i manifestacija nastalih uslijed pandemije Covida, zbog koje nam je uvelike ograničeno kretanje, taktilnost i bliskost općenito, uključit ćemo neke od mogućih načina, metoda,

---

⁷ RADIOTELEVIZIJA FEDERACIJE BIH (2013)

⁸ U kontru sa Draganom Markovinom, 2020

platformi i medija putem kojih bi običaje i tradicije prosljedili do svih kutaka planete, ali i nastavili prenositi tradiciju plesa sa koljena na koljeno u našem mikro svijetu.

Informacijsko i komunikacijsko tehnološka (IKT) revolucija nudi široki spektar mogućnosti koje mogu pozitivno utjecati na čitavu industriju kulture te prezervaciju narodnih običaja. Otvoreni pristup informacijama o kulturnom naslijeđu, na primjer u muzejima, galerijama, kazalištima, javnim površinama na video zidovima, može donijeti velike prednosti koje bi se ogledale u povećanju zadovoljstva posjetitelja, nudeći im nova iskustva i načine razumijevanja naše povijesti, ali i veće zainteresiranosti žitelja Bosne i Hercegovine za bogatu ostavštinu naših predaka.

Podcast

Jedna od mogućnosti isticanja bitnosti Gluhog glamočkog kola za naš identitet, može se doseći putem podcasta, budući su podcasti postali jedan od audiovizualnih medija koji je sve više u upotrebi na svim poljima djelovanja, pa tako i na polju kulture. Na njima se mogu izmjenjivati raznovrsni intervjui sa stručnjacima iz polja kulture i umjetnosti te povijesti, do fascinantnih virtualnih "tura" kroz povjesne znamenitosti. Moć fascinantnih pokretnih slika, kao i moć ljudskog glasa, uvodit će znatiželjne u svijet naše bogate kulturne baštine.

Web-stranica

Pored spomenutog podcasta, mogućnosti za promoviranje kulturne baštine se ogledaju i u stvaranju web-stranica, kao jednim od digitalnih alata kojim se u velikoj mjeri može doprinijeti promoviranju kulturnog naslijeđa svakog pojedinog kraja sa njegovim specifičnostima pa tako i područja Glamoča i gluhog kola kao najznačajnijeg kulturno povjesnog obilježja toga kraja. 'Web stranice više nisu statične, nego dinamične platforme gdje ljudi razmjenjuju stavove i mišljenja uz mnogobrojne audio vizualne sadržaje i ekskluzivne informacije.

Aplikacije

Mobline aplikacije su dizajnirane specijalno da bi se koristile na mobilnim telefonima, što uvelike olakšava dostupnost, a dobro osmišljena aplikacija uz pomoć proširene stvarnosti

(augmented reality) omogućila bi dodatno brendiranje Gluhog glamočkog kola. Posebna prednost aplikacija je što mogu biti korištene bilo gdje u svijetu bez obzira na mjesto i vrijeme, što u kontekstu očuvanja kulturne baštine, predstavlja prednost jer mogu biti korištene tijekom različitih faza putovanja.

Očuvanje Gluhog glamočkog kola kroz edukaciju

Prof. dr. Snežana Bijelić, predavatelj scenskih igara na Akademiji umjetnosti i plesova na Fakultetu tjelesnog obrazovanja i sporta Univerziteta u Banjaluci, ukazuje na bitnost njegovanja tradicije i kulture svih naroda kroz obrazovanje, jer "Igrajući i učeći te igre na fakultetu, studenti, kao budući akademski građani, će takvu kulturu prenositi dalje na nove generacije"⁹ (Vukadin, 2021) pri čemu posebno inzistira plesanju Gluhog glamočkog kola, koje je i dijelom obveznog nastavnog programa, pri čemu se trudi studentima ukazati na važnost igara jer smo se svi izgubili negdje u ovom stilu i modernom načinu života pa stoga svi imamo zadatak da se zajedno vratimo našoj tradiciji.

No, najveću revoluciju području edukacije podstaknuo je portal Google Art and Culture koji osim digitalne slike u visokoj rezoluciji nudi i velike interaktivne mogućnosti. Primjenjivo je i u edukacijskim procesima kroz usavršavanje nastavnika uz pomoć digitalnih edukativnih publikacija. UNESCO-ova strategija učenja kulturne baštine, predstavljena posredstvom programa World Heritage Educational Programme, nudi razrađen koncept za poticanje aktivnog uključivanja mladih kroz inicijative zaštite i očuvanja kulturne baštine. UNESCO programi za implementaciju baštine u obrazovanje iznimno je porastao u 20. stoljeću kada su se pokazale loše strane globalizacije kroz gubitak identiteta malih zajednica.

Očuvanje identiteta lokalne kulturne baštine pred naletom zapadne globalizacije odavno su pokrenule mnoge države. Stoga ne čudi da je jedna od značajnijih tema u javnom diskursu odnedavno postao kritički osvrt na drugi val američke globalizacije, koji za razliku od prvoga poslijeratnog, koji je u Stari svijet donio impresivna djela američke književne i filmske kulture, danas odjekuje prazninom i površnošću „celebrity“ show-ova, akcijskih filmova i profanom literaturom.

---

⁹ Glamočko gluvo budi cijeli svijet; (Vukadin, 2021)

ZAKLJUČAK

Kolektivna svijest stanovništva o kulturnom nasljeđu Bosne i Hercegovine je na niskom nivou jer je, nažalost, kod ljudi jako slabo izražen osjećaj za vrednovanje kulturne baštine BiH, koji raste s njezinom gospodarskom valorizacijom, a odnos institucija i zavoda koji bi trebali brinuti o tome zanemariv, jer unutar njih nema sustavnog rada koji bi javno mnijenje senzibilizirali za nematerijalno stvaralaštvo ljudi koji su živjeli na ovim prostorima, kako bi se pripovijetke koje već stoljećima govore o bogatstvu kulture naših krajeva prenosile s koljena na koljeno kroz povijest vrijednu sjećanja. Realizacija tog, za veliki svijet, malog projekta, u našem mikro svijetu bi svjedočila o postojanju jednoga naroda, načinu njegova života i sačuvanim kulturnim vrednotama. I upravo zato važno je sačuvati Gluho glamočko kolo od zaborava, jer dok pola Bavarske i Južnog Tirola hoda u narodnim nošnjama, Pariz i danas odiše zvukom šansone, Španjolska odzvanja pod topotom flamenca, u Bosni i Hercegovini tradicija odumire, starinski obrti polako ali sigurno nestaju, a domicilni živalj bi bio sram odjenuti modnu kreaciju s motivima koje nose djevojke i momci dok igraju Gluho glamočko kolo. I upravo to je ono što treba mijenjati – svijest o vlastitom identitetu, vlastitim vrijednostima uklesanim u više stoljetnu povijest ovih krajeva. U buđenju kolektivne svijesti žitelja Bosne i Hercegovine bi presudnu ulogu odigrali mediji i novinari koji ne žive pod pritiskom oglašivača, političara i urednika, koji nisu u neprestanoj utrci za dobiti, nego su svjesni činjenice da se bogatstvo kulturne baštine našeg naroda ne smije ogledati u prizmi materijalnog, već u ostavšini za buduće naraštaje.

LITERATURA

Bernik, J. (n.d.). *Ličko kolo – ples bez glazbe*. Dohvaćeno iz Nova akropola za boljeg čovjeka i bolji svijet: <https://nova-akropola.com/kulture-i-civilizacije/hrvatska-bastina/licko-kolo-ples-bez-glazbe/>

D, Š. (22. 3 2015). *Bukovačko kolo, puno života i pokreta*. Dohvaćeno iz apolitični.hr: <https://apolitichni.hr/bukovacko-kolo-puno-zivota-i-pokreta/>

Marasović, T., *Kulturna baština*, sv. I, Split, 2001., str. 9. Usp. također Forrest, C. J. S, *International Law and the Protection of Cultural Heritage*, London, 2010., str. 1. et seq, 05. svibnja 2021.

Pavlica, D. (2010). *Ličke narodne pjesme, kola, plesovi i lički narodni muzički instrumenti*, str. 243 . Dohvaćeno iz <https://sr.wikipedia.org/sr-el/%D0%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86>

RADIOTELEVIZIJA FEDERACIJE BIH (2013). Dohvaćeno iz PROGRAMSKI PLAN ZA 2013. GODINU: http://parlamentfbih.gov.ba/dom_naroda/bos/parlament/propisi/El_materijali/Programski%20plan%20RTVF%20za%202013.g.pdf

U kontru sa Draganom Markovinom (2020, 2 27) Dohvaćeno iz <https://okanal.oslobodjenje.ba/okanal/emisije/aleksandra-11614>

Vukadin, N. (5. 3 2021). *Glamočko gluvo budi cijeli svijet*. Dohvaćeno iz Nezavisne novine: <https://www.nezavisne.com/kultura/muzika/Glamocko-gluvo-budi-cijeli-svijet/649497>

Zorislava, Č. (1963). *Narodne nošnje u Bosni i i Hercegovini*. Dohvaćeno iz <http://docplayer.org/80714872-Narodne-nosnje-u-bosni-i-hercegovini.html>

OSTALI MREŽNI IZVORI

1. (Malović, 2005) www.matica.hr/kolo/299/odnos-masovnih-medija-i-kulture-20338/. 13. svibnja 2021.
2. (Dženana, 2020) fnp.unsa.ba/b/wp-content/uploads/2021/02/Uloga-i-znacaj-medija-u-promoviranju-imidza-Bosne-i-Hercegove.pdf 03. svibnja 2021.
3. (UNESCO spomenici svjetske baštine u BiH, 2021) <http://dijaspora.mhrr.gov.ba/unesco-spomenici-svjetske-bastine-u-bih/> , 15. travnja 2021.
4. (Agić, 2018), <https://balkans.aljazeera.net teme/2018/6/19/nematerijalno-kulturno-naslijede-bogatstvo-koje-se-mora-cuvati>, 03.05.2021.godine